

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Данильченко Т.М.

студентка,

Науковий керівник: Сокиран М.Ф.

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник, доцент,

Київський національний торговельно-економічний університет

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

На сьогодні в Україні проблема вбивств на замовлення або вбивства, що вчиняються найманими особами є досить актуальною. Розслідування і розкриття зазначених злочинів викликають неабиякі труднощі.

Умисним вбивством, вчиненим на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115), є умисне позбавлення життя потерпілого, здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника) [1].

Питання особливостей розслідування вбивств на замовлення стали предметом наукових досліджень у працях багатьох вчених – криміналістів, зокрема І.І. Когутит, В.Ю. Шепітько, П.Д. Біленчук, А.И. Бородулин, М.И. Слинько, В.О. Маркусь, Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, Р.І. Багута, Р.І. Сибірна, В.М. Бараняк.

З переходом України на шлях ринкових відносин, з капіталізацією економіки, з поширенням корупції і проникненням злочинців до різних сфер суспільного життя і бізнесу виникають проблеми і суперечності, які дедалі частіше вирішуються за допомогою кулі, ліквідацією конкурента. На початку 90-х рр. убивство на замовлення вже постало як явище, а фігура професійного вбивці набула «популярності». У ці часи жертвами вбивств були кооператори і лідери злочинного середовища. Статистика свідчить, що кількість убивств на замовлення щороку збільшується, змінюється і особа жертви [6, ст. 467].

Криміналістична характеристика вбивств на замовлення має певні особливості, що стосуються окремих її елементів та зв'язків між ними. При встановленні одного елемента може бути одержана інформація про ознаки іншого. До основних елементів криміналістичної характеристики даного виду злочину належать: типовий спосіб готування, спосіб вчинення, спосіб приховування, місце вчинення злочину, час злочину, знаряддя злочину, особа жертви та особа злочинця та в деяких випадках особа посередника.

Стадія готування поділяється на дві групи та охоплює готування замовника (пошук виконавця злочину, організація зв'язку з виконавцем, пошук коштів чи інших матеріальних цінностей для розрахунку за замовлення; підготування алібі тощо) та готування виконавця (підбір знарядь і засобів злочину, вивчення розпорядку дня жертви, планування шляхів відходу з місця події, маскуванню слідів злочину, якщо вбивство поєднується з інсценуванням нещасного випадку чи аварії тощо) [3, ст. 347].

Більшість убивств на замовлення вчиняється за місцем проживання жертви. Злочинці для нападу обирають сходові площадки у під'їзді жертви, кабіни ліфтів, територію біля будинку чи під'їзду. Як правило, для нападу злочинці обирають ранковий час, рідше вечірній. Це пов'язано з чіткою регламентацією робочого дня жертви і системою часових інтервалів виходу з домівки. Під час вчинення вбивства на замовлення використовуються вогнепальна зброя, радіокеровані чи контактні вибухові пристрої, гранати. Вогнепальна зброя оснащується глушителями, оптичними або лазерними прицілами, пристроями нічного бачення. Речі господарсько-побутового призначення майже не використовуються.

Найчастіше жертвами вбивств на замовлення стають: 1) особи, які займають керівні посади у бізнесі (президенти акціонерних товариств, керівники фінансово-кредитних установ, директори великих торговельних чи інших комплексів); 2) представники вищих органів державної влади і управління; 3) працівники правоохоронних та правозастосовчих органів (прокуратури, МВС, СБ, судів та ін.); 4) лідери і члени злочинних угруповань. Людину вбивають, як правило, не за зроблене, а за те, що вона могла б зробити, або вона реально заважає здійсненню планів замовника вбивства. Це може стосуватися сфери політики, бізнесу, кримінального впливу чи особистих стосунків.

В останні 12-15 років утворився своєрідний клан кілерів, для яких головним джерелом доходів стало постійне виконання

кримінальних замовлень. Серед найманих вбивць існує чимало колишніх військовослужбовців, що пройшли через «гарячі точки»; працівників правоохоронних органів, звільнених за дисциплінарні проступки; працівників охоронних агентств, а також колишніх і діючих спортсменів, які захоплюються переважно східними єдиноборствами, біатлоном, стрілецькими видами спорту.

Зрозуміло, що серед кілерів чимало і представників кримінального середовища, котрі свого часу оволоділи необхідними навичками стрільби та застосування вибухових речовин і раніше були судимі за насильницькі та насильницько-корисливі злочини.

Усі безпосередні виконавці замовних убивств – особи чоловічої статі переважно у віці від 20 до 35 років, але в підготовці злочину і наданні допомоги кілерам інколи беруть участь і жінки.

Інколи підшукати оплатного вбивцю замовникові допомагає посередник. Це особа, яка так чи інакше має певні зв'язки зі злочинним середовищем.

Посередниками у більшості вбивств на замовлення були здебільшого особи чоловічої статі у віці 28-45 років із представників різноманітних соціальних груп – від робітників (слюсарів, теслярів, зварників тощо) до службових осіб. Із замовниками і виконавцем вони мешкали зазвичай в одному населеному пункті, перебуваючи з ними, а також із наміченою жертвою, у відносинах звичного знайомства.

Як показує практика, в ролі посередника може виступати не тільки фізична особа, а й офіційно зареєстроване криміналізоване підприємство (страхова фірма, приватна охоронна структура тощо) [5, ст. 560].

Умовно всі вбивства на замовлення можна поділити на чотири групи, основа поділу – насамперед ступінь організації таких вбивств, дані щодо особи потерпілих і сфери їх діяльності. До першої групи належать вбивства, вчинені переважно на побутовому ґрунті (у сім'ї: у зв'язку з аморальним способом життя одного з подружжя, майновими відносинами тощо). Замовник здебільшого є членом сім'ї. Виконавець, як правило, раніше судимий, з близького оточення замовника – знайомий, сусід, колега. До другої – вбивства, вчинені на ґрунті комерційних відносин або у сфері комерційної діяльності. Між замовником і виконавцем вбивства – один або кілька посередників. Виконавець, як правило, не обмежений у виборі способу вчинення вбивства: сам відстежує жертву, обирає зброю нападу, готує алібі тощо. До третьої групи

належать вбивства, вчинені у сфері діяльності організованих злочинних формувань. Характеризуються ускладненою схемою вчинення: здебільшого кілька виконавців, детально відпрацьований план замаху, залучення значних технічних можливостей і засобів. До четвертої – вбивства, вчинені з політичних мотивів (пов'язані з боротьбою за політичну владу, змагання на виборах тощо) і на ґрунті професійної діяльності (вбивство працівників судів і правоохоронних органів, журналістів, учасників кримінального судочинства – свідків і потерпілих) [4, ст. 429].

Отже, виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що в останні роки в Україні зросла кількість вбивств на замовлення, і, на жаль, такі вбивства стають все більше жорстокими, відкритими і зухвалими. Збільшується й склад виконавців-кілерів, які єдиним джерелом доходу мають «гонорари» за вчинені вбивства. Складніше стає й розслідування таких вбивств. Для ефективного розкриття і розслідування даного злочину необхідно у кожному конкретному випадку використовувати дані криміналістичної характеристики вбивств на замовлення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Криміналістика [навч. посіб.] / Р.І. Багута, Р.І. Сибірна, В.М. Бараняк та інш.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. – К.: Атіка, 2012. – 496 с.
4. Криміналістика [навч. посіб.] / Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров, В.О. Попелюшко. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 504 с.
5. Криміналістика: Курс лекцій. Когутич І.І. – К.: Атіка, 2008. – 888 с.
6. Криміналістика за ред. В.Ю. Шепітька. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 728 с.